

Sygnatura akt II AKa 105/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Łodzi II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Sławomir Wlazło

Sędziowie: SA Piotr Feliniak (spr.)

del. SO Barbara Augustyniak

Protokolant: st. sekr. sąd. Kamila Wasieleczak

przy udziale: Prokuratora Krzysztofa Kowalczyka

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2016 r.

sprawy A. U. oskarżonego z art. 258 § 1 kk z art. 291 § 1 kk w związku z art. 294 § 1 kk w związku z art. 65 § 1 kk w związku z art. 12 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 4 grudnia 2015 r. sygn. akt IV K 99/14

1. uchyla orzeczenie o karze łącznej;
2. uniewinnia oskarżonego od czynu przypisanego w pkt 1 wyroku, kosztami postępowania w tej części obciążając Skarb Państwa;
3. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części;
4. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii Adwokackiej adw. J. J. 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych tytułem kosztów obrony z urzędu w postępowaniu odwoławczym;
5. zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za II instancję.

SSA Sławomir Wlazło

SSA Piotr Feliniak del. S S O Barbara Augustyniak

II AKa 105/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 4 grudnia 2015 roku w sprawie sygn. akt IVK 99/14 A. U. został uznany winnego tego, że:

w okresie od maja 2010 roku do 22 października 2010 roku w Ł., O. i innych miejscowościach na terenie kraju, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, brał udział w kierowanej przez T. I. i M. W. grupie przestępczej, mającej na celu popełnianie przestępstw, w tym także skarbowych, polegających na wprowadzaniu do obrotu,

z przeznaczeniem do bezpośredniej konsumpcji, znacznych ilości wyrobów spirytusowych, wcześniej uzyskanych w wyniku procesu oczyszczania rozcieńczalników spirytusowych, produkowanych na bazie skażonego spirytusu, narażając w ten sposób Skarb Państwa na uszczuplenie należności publicznoprawnych w podatku akcyzowym, wyczerpującego dyspozycję art. 258 § 1 k.k. i na podstawie art. 258 § 1 k.k. wymierzono mu karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

w okresie od maja 2010 roku do 22 października 2010 roku w Ł. innych miejscowościach na terenie kraju, biorąc udział w zorganizowanej grupie przestępczej przypisanej w punkcie 1, w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w sposób wskazujący na to, iż uczynił sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nabył nie mniej niż czterokrotnie, w celu dalszego wprowadzenia do obrotu, uzyskany za pomocą czynu zabronionego, nielegalnie odkażony alkohol etylowy - spirytus - w ilości nie mniejszej niż 6.000 litrów o wartości rynkowej nie mniejszej niż 492.000 złotych, osiągając z tego tytułu korzyść majątkową nie mniejszą niż 30.000 złotych, to jest czynu, wyczerpującego dyspozycję art. 291 § 1 k.k. w związku z art. 294 § 1 k.k. w związku z art. 65 § 1 k.k. w związku z art. 12 k.k. i na podstawie art. 294 § 1 k.k. w związku z art. 291 § 1 k.k. w związku z art. 65 § 1 k.k. i art. 33 § 1, 2 k.k. wymierzono mu karę 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w rozmiarze 80 (osiemdziesięciu) stawek dziennych po 30 (trzydzieści) złotych każda stawka.

Na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. w związku z art. 4 § 1 k.k. za zbiegające się przestępstwa przypisane w punktach 1, 2 wymierzono oskarżonemu jedną karę łączną 1 (jednego) roku i 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 69 § 1, 2 k.k., art. 70 § 2 k.k. i art. 73 § 2 k.k. w związku z art. 4 § 1 k.k. wykonanie wymierzonej kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawieszono oskarżonemu na okres próby 4 (czterech) lat, oddając go pod dozór kuratora sądowego.

Na podstawie art. 45 § 1 k.k. w związku z art. 4 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego przepadek na rzecz Skarbu Państwa równowartości korzyści majątkowej osiągniętej z przestępstwa przypisanego w punkcie 2 w kwocie 30.000 (trzydziestu tysięcy) złotych.

Zasądzono od Skarbu Państwa koszty nieopłaconej obrony udzielonej oskarżonemu z urzędu.

Zwolniono oskarżonego od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w sprawie (wyrok k. 1070)

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonego. Na podstawie art. 425 § 1 i 2 k.p.k i art. 444 k.p.k zaskarżył powyższy wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi w zakresie jego punktów 1 i 2 w całości na korzyść oskarżonego.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k i 438 pkt 2 i 3 k.p.k. zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

w zakresie pkt 1 zaskarżonego wyroku:

błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na błędnym przyjęciu, iż oskarżony A. U. miał świadomość istnienia zorganizowanej grupy przestępczej i zamiar działania w jej ramach, przez co swym zachowaniem wypełnił znamiona przestępstwa z art. 258 § 1 k.k.

obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść wyroku, a wyrażającą się w naruszeniu:

art. 5 § 2 k.p.k. poprzez jego niesłuszne niezastosowanie i rozstrzygnięcie niedających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego A. U., w szczególności w zakresie jego wiedzy co do istnienia zorganizowanej grupy przestępczej.

w zakresie pkt 2 zaskarżonego wyroku:

obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść wyroku, a wyrażającą się w naruszeniu:

art. 7 k.p.k. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające przede wszystkim na:

przyjęciu za wiarygodne treści zeznań świadka J. M. (oskarżonego w sprawie o sygn. akt IV K 191/12) złożonych w postępowaniu przygotowawczym, przy jednoczesnym pominięciu treści jego zeznań złożonych na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2015 r.,

całkowitym pominięciu treści zeznań świadka T. I., złożonych w postępowaniu przygotowawczym w zakresie w jakim wskazał, iż nie zna oskarżonego i nie rozpoznał jego wizerunku na tablicy podglądowej,

uznaniu za niewiarygodne wyjaśnień oskarżonego A. U. w zakresie w jakim zaprzeczył, aby nabywał skażony alkohol i wprowadzał go do obrotu, na tej tylko podstawie że stoją w sprzeczności z zeznaniami J. M. z postępowania przygotowawczego, który ma status oskarżonego w sprawie o sygn. akt IV K191/12,

co w konsekwencji doprowadziło do poczynienia przez Sąd I instancji błędnych ustaleń faktycznych polegających na przyjęciu, że oskarżony nabywał od T. I. nielegalnie odkażony alkohol, a następnie wprowadzania go do obrotu.

Pozostałe zarzuty apelacji oraz ich argumentacja znajdują się w Tajnej Kancelarii Sądu Okręgowego w Łodzi - w zbiorze dokumentów, o którym mowa w §6 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lutego 2012 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k i art. 437 § 1 i 2 k.p.k wniósł o:

o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego A. U. od zarzucanych mu czynów, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Jednocześnie wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, oświadczając iż nie zostały one uiszczone ani w całości ani w części (apelacja k. 1136).

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 czerwca 2016 roku uchylono orzeczenie o karze łącznej, uniewinniono oskarżonego od czynu przypisanego w pkt 1 wyroku, kosztami postępowania w tej części obciążając Skarb Państwa. Utrzymano w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części. Zasądzono od Skarbu Państwa koszty obrony z urzędu związane z postępowaniem odwoławczym. Zwolniono oskarżonego od kosztów sądowych za II instancję (wyrok k. 1162).

Wniosek o sporządzenie uzasadnienia złożył obrońca oskarżonego (k. 1163).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

W zakresie czynu przypisanego w punkcie 1 wyrok został zmieniony oraz oskarżony uniewinniony, lecz nie z przyczyn wskazanych w skardze apelacyjnej.

W tym zakresie apelacja niezasadnie podnosi art. 5 § 2 kpk. Należy uznać za oczywiste, iż rolą obrony jest szerzenie wątpliwości mających skutkować wnikliwszą analizą materiału dowodowego i doprowadzenie do jak najpełniejszego wyeliminowania występujących w nim niezgodności. W razie braku możliwości ich usunięcia, zgodnie z zasadą in dubio pro reo oraz domniemaniem niewinności oskarżonego, niezbędnym będzie rozstrzygnięcie nieusuniętych sprzeczności na korzyść oskarżonego. W przedmiotowej sprawie jednakże wątpliwości podnoszone przez obrońcę w apelacji nie są jednak wątpliwościami w rozumieniu art. 5 § 2 k.p.k. Nadmienić należy, iż wynikająca z zasady domniemania niewinności zasada in dubio pro reo (art. 5 § 2 k.p.k.) ma zastosowanie tylko wtedy, gdy pomimo

przeprowadzenia wszystkich dostępnych dowodów, pozostają w dalszym ciągu niewyjaśnione okoliczności. W takiej sytuacji niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego. Wówczas wybiera się wersję, która dla oskarżonego jest najkorzystniejsza, choć nie wyklucza to tego, że mogło być inaczej, ale nie zdołano tego ustalić w sposób stanowczy. Skuteczne posłużenie się przez skarżącego zarzutem naruszenia przepisu art. 5 § 2 k.p.k. może przynieść skarżącemu oczekiwany efekt jedynie wówczas, gdy zostanie wykazane, że orzekający w sprawie sąd rzeczywiście miał wątpliwości o takim charakterze i rozstrzygnął je na niekorzyść oskarżonego. Dla zasadności tego zarzutu nie wystarczy zaś zaprezentowanie przez stronę własnych wątpliwości co do stanu dowodów (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie II AKa 8/15). Dodać także należy, że przepis art. 5 § 2 k.p.k. wprost odnosi się do istnienia wątpliwości przy ustalaniu stanu faktycznego po stronie sądu orzekającego. O naruszeniu tego przepisu można zatem mówić wówczas, gdy sąd, ustalając, że zachodzą nie dające się usunąć wątpliwości, rozstrzygnie je na niekorzyść skazanego (podobnie wyrok SN z dnia 6 czerwca 2014 r., V KK 358/13, Prok. i Pr. - wkł. 2014 r., Nr 9, poz. 5). Taka zaś sytuacja nie miała miejsca w przedmiotowej sprawie, a zatem brak było podstaw do skutecznego podnoszenia zarzutu naruszenia tej zasady.

Z uwagi na rozstrzygnięcie zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego zbędnym jest dalsze ukierunkowanie się do apelacji obrońcy co do tego czynu, chociaż jest to niezbędne o tyle, iż czyn ten związany jest z przestępstwem przypisanym oskarżonemu w pkt 2 wyroku.

Co do tego czynu skarżący sformułował zarzut apelacji oparty na naruszeniu reguły, o której mowa w art. 7 k.p.k.

Przypomnieć więc należy, iż przekonanie sądu o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych pozostaje pod ochroną reguły z art. 7 kpk, jeżeli jest poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy głównej całokształtu okoliczności sprawy, stanowi wyraz rozważenia wszystkich okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oraz jest zgodne ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego, a nadto zostało wyczerpująco i logicznie uargumentowane w uzasadnieniu wyroku (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., sygn. akt III KK 298/12, LEX 1232292).

Analiza treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w kontekście dowodów zgromadzonych w aktach sprawy prowadzi do oczywistej oceny, iż wszelkie wskazane wyżej reguły zostały w przedmiotowej sprawie zachowane.

Każdy fakt i okoliczności znajdują oparcie w przywołanych dowodach, zaś ocena źródeł dowodowych ma charakter kompleksowy i wszechstronny. Brak jest podstaw do uwzględnienia argumentacji zawartej w apelacji.

Skarżący opiera ją na własnej ocenie materiału dowodowego, przy czym dokonuje założenia, iż wyjaśnienia oskarżonego są wiarygodnym źródłem do dokonywania ustaleń faktycznych. Tymczasem Sąd Okręgowy w pisemnym uzasadnieniu wyjaśnił z jakich powodów założenie to jest nieuprawnione. Apelujący nie wykazał błędności argumentacji Sądu I instancji, a więc jego stanowisko jest niepodlegającą uwzględnienia, w toku postępowania odwoławczego, polemiką z prawidłowymi ustaleniami oraz ocenami sądu meriti.

Nieporozumieniem jest przy tym odwołanie się do zeznań świadka T. I., skoro z ustaleń wynika, iż nie był on osobą kontaktującą się z oskarżonym, natomiast był nim współpracujący z T. I., J. M.. Co do zeznań tego ostatniego to także skarżący nie wykazuje błędów w rozumowaniu Sądu I instancji, lecz przeciwstawia mu jedynie własną ocenę tego źródła dowodowego. Wystarczającym jest więc odwołanie się Sądu Apelacyjnego do ocen zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, bowiem jak już wskazano powyżej, mają one charakter wyczerpujący i ich powtórzenie byłoby zbędnym przywołaniem raz już użytej argumentacji.

Odniesiono się w niej do wszystkich okoliczności, o której pisze w skardze apelacyjnej obrońca oskarżonego.

Należy tylko przypomnieć, iż niewątpliwie, czego zresztą nie kwestionuje skarżący i czemu znaczną część uzasadnienia poświęcił Sąd I instancji, w przedmiotowej sprawie funkcjonowała zorganizowana grupa przestępcza, zajmująca się wprowadzeniem do obrotu nielegalnie odkażonego alkoholu etylowego.

Uznanie, iż oskarżony brał udział w działaniach tej grupy wynikało z faktu zanegowania prawdziwości jego wyjaśnień, oparciu się na źródłach dowodowych wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, w tym przede wszystkim na tych zeznaniach świadka J. M., które uznano za wiarygodne.

Wynika z nich jednoznacznie, iż oskarżony A. U., był jedną z osób, które w ramach grupy podporządkowanej M. W. i T. I., a z którym kontaktował się za pośrednictwem J. M., stale odbierały i zamawiały alkohol pochodzący z nielegalnie odkażonego spirytusu etylowego.

Ilość tego alkoholu opisana w przypisanym oskarżonemu czynie także jednoznacznie wskazuje, iż celem oskarżonego było dalsze wprowadzenie go do obrotu.

Należy przy tym zgodzić się z Sądem Okręgowym, że jawna część materiału dowodowego jest wystarczającą podstawą do dokonania takich ustaleń oraz ocen.

Tym niemniej, dowody znajdujące się w Kancelarii Tajnej, tym bardziej wskazują na zasadność stanowiska Sądu I instancji oraz prawidłowość ustaleń oraz ocen zawartych w niejawnej części uzasadnienia. Z tych też względów brak było podstaw do uwzględnienia zarzutu zawartego w pkt 2 apelacji.

Jak już zasygnalizowano w części wstępnej motywów zmiana wyroku co do czynu przypisanego w pkt 1 nastąpiła nie z przyczyn wskazanych w apelacji.

Przypisując oskarżonemu ten czyn, Sąd Okręgowy wyeliminował z opisu czynu słowa „zorganizowanej i”.

Tym samym przypisany czyn nie wypełnił dyspozycji art. 258 § 1 k.k., bowiem oskarżony swoim zachowaniem nie wyczerpał wszystkich znamion zarzucanego mu przestępstwa.

Sąd Odwoławczy z uwagi na zakaz reformationis in peius, wobec braku zaskarżenia wyroku na niekorzyść oskarżonego, nie był władny do dokonania korekty w opisie czynu.

Przepis art. 413 k.p.k. określa, co każdy wyrok powinien zawierać. Niezbędnym elementem wyroku jest więc przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu, którego popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu (art. 413 § 1 pkt 4 k.p.k.), zaś w przypadku wyroku skazującego dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikacji prawnej (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.) (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2014 r. w sprawie II KK 69/14, Prok. I Pr.-wkł. 2015/1-2/19).

Wprawdzie należy stwierdzić, że pominięcie ustawowego określenia znamienia przestępstwa w opisie czynu przypisanego nie stanowi przeszkody w uznaniu, że wypełnia on znamiona konkretnego przestępstwa, jeśli opis ten mieści się w granicach pojęć, którymi przepis prawa materialnego określa te znamiona. Na tę relację, w jakiej pozostaną oba segmenty normy wyrażonej w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Sąd Najwyższy zwracał uwagę w swoim orzecznictwie wielokrotnie, w szczególności w: wyroku z dnia 24 czerwca 2013 r. V KK 435/12, LEX nr 1331400; postanowieniu z dnia 5 grudnia 2013 r., II KK 212/13, OSNKW 2014, z. 5 poz. 38; postanowieniu z dnia 4 września 2014 r., V KK 156/14, LEX nr 1532786; postanowieniu z dnia 19 maja 2015 r., V KK 53/15, Baza Orzeczeń SN Supremus.

Taka sytuacja jednak w przedmiotowej sprawie nie występuje, bowiem kodeks karny nie penalizuje zachowania polegającego na braniu udziału w grupie mającej na celu popełnienie przestępstw. Aby przypisać odpowiedzialność za przestępstwo z art. 258 § 1 k.k. koniecznym jest przypisanie działania w zorganizowanej grupie.

Z nieznanymi sądowni odwoławczemu przyczyn Sąd Okręgowy dokonał korekty opisu czynu i tym samym znamiona czynu przypisanego zostały zdekompletowane, co w konsekwencji doprowadzić musiało do wydania orzeczenia uniewinniającego.

Powyższe jednak nie spowodowało konieczność zmiany opisu czynu przypisanego oskarżonemu w pkt 2. Uniewinnienie nastąpiło bowiem z przyczyn proceduralnych, a nie merytorycznych, a więc nastąpiło to z powodów, o których mowa w art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

Pomimo początkowych kontrowersji, w ustalonej linii orzeczniczej przyjęto, iż nawet umorzenie wobec oskarżonego postępowania o czyn z art. 258 § 1 k.k. z uwagi na przedawnienie jego karalności nie stoi na przeszkodzie przyjęciu, że innego czynu dopuścił się on "w ramach zorganizowanej grupy mającej na celu popełnianie przestępstw", a w konsekwencji uwzględnieniu przepisu art. 65 k.k. w podstawie prawnej skazania, w sytuacji gdy poczynione ustalenia faktyczne pozwalają na taką konkluzję. Nie można bowiem stawiać znaku równości pomiędzy brakiem możliwości skazania sprawcy za czyn z art. 258 § 1 k.k. a możliwością ustalenia, że innego czynu dopuścił się on działając w grupie, o której mowa w art. 258 § 1 k.k. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 września 2013 r., II AKa 205/13, Biul. SA Ka 2013/4/5-6, KZS 2014/2/63).

Sąd Apelacyjny w Łodzi podziela tą linię orzeczniczą (patrz przykładowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31 lipca 2014 roku, sygn. alt II AKa 18/14, LEX 1544864).

Z tych też względów jak orzeczono jak w dyspozytywnej części wyroku. O kosztach obrony z urzędu orzeczono przy uwzględnieniu nakładu pracy obrońcy oraz obowiązujących stawek.

Oskarżonego zwolniono od kosztów za postępowania odwoławczego, uznając iż spełniona została przesłanka z art. 624 § 1 k.p.k.